

Sygn. akt II CSK 325/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSA Monika Koba

w sprawie z powództwa E. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w P.

o ochronę dóbr osobistych i zadośćuczynienie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 7 lutego 2013r.,

skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 listopada 2011 r.,

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym, począwszy od rozprawy w dniu 23 listopada 2011r., i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2011 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 września 2010 r., którym oddalono powództwo E. Z. przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w P. o ochronę dóbr osobistych.

Od wyroku Sądu drugiej instancji powódka wniosła skargę kasacyjną opartą na obu podstawach kasacyjnych. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 214 § 1 k.p.c., art. 378 § 1, art. 380 i art. 381 k.p.c. w zw. z art. 217 i art. 227 k.p.c., art. 214 § 1, art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 i art. 328 § 2 k.p.c., nadto art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 oraz art. 424^{1b} k.p.c. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 24, art. 417¹ § 2 i art. 448 k.c., art. 40 ustawy o ustroju sądów powszechnych oraz art. 32, art. 178, art. 190 ust. 1 oraz art. 193 Konstytucji. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji powódka w sprawie o sygn. akt I C .../05 nie była reprezentowana przez pełnomocnika, natomiast w sprawie o sygn. akt I C .../05 (poprzednia sygnatura XII P ...) ustanowiła pełnomocnika procesowego w osobie adw. B. O. przed wszystkimi sądami pismem z dnia 10 stycznia 2005 r. (k. 24), które wpłynęło do Sądu w dniu 13 stycznia 2005 r. Pismami z dnia 5 czerwca 2009 r. (k. 455 akt I C .../05 oraz k. 165 akt I C 1../05), powódka wniosła o połączenie obydwu spraw. Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy w P. połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod wspólną sygnaturą I C .../05. Pełnomocnictwo udzielone przez powódkę adw. B. O. w toku sprawy nie zostało cofnięte, a pełnomocnik powódki brał udział w postępowaniu do chwili wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji. Wydany wyrok, zaskarżony w części apelacją powódki, dotyczył obu powództw zgłoszonych przez powódkę w połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach. Po wydaniu tego wyroku w sprawie zaniechano dokonywania doręczeń

pełnomocnikowi powódki. Pisma procesowe oraz pisma sądowe były doręczane bezpośrednio powódce, którą z pominięciem jej pełnomocnika, zawiadomiono o terminie rozprawy przed Sądem Apelacyjnym w dniu 23 listopada 2011 r. Pełnomocnik powódki nie brał także udziału w tej rozprawie.

W świetle przedstawionych wyżej okoliczności wynika, że także w postępowaniu apelacyjnym powódka była reprezentowana przez pełnomocnika procesowego, który powinien zostać zawiadomiony o terminie rozprawy, po której zapadł wyrok zaskarżony skargą kasacyjną. Nieobecność pełnomocnika procesowego powódki na rozprawie była spowodowana uchybieniami Sądu drugiej instancji w zakresie doręczania pism sądowych i zawiadomień stronie reprezentowanej przez pełnomocnika procesowego (art. 133 § 3 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 133 § 3 k.p.c., jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego, doręczenia należy dokonywać tym osobom. Przepis ten, mający poprzez art. 391 § 1 k.p.c. zastosowanie także w postępowaniu apelacyjnym, ma charakter kognitywny i wyłącza swobodną dyspozycję stron oraz sądu w kwestii kształtowania sposobu doręczeń (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 kwietnia 2005 r., I CZ 20/05, niepubl.; z dnia 24 listopada 2005 r., III CZ 89/05, niepubl.; z dnia 10 lipca 2007 r., II PZ 28/07, niepubl.). Mimo niezawiadomienia o terminie rozprawy pełnomocnika powódki i nieobecności samej powódki, rozprawa nie została odroczone, zgodnie z art. 214 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny, stąd potrzeba prawidłowego zawiadomienia stron jest szczególnie istotna. Uchybienie w tym zakresie musi być oceniane na płaszczyźnie nieważności postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2004 r., II CK 373/02, niepubl.). Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy strona (jej pełnomocnik), na skutek uchybień sądu, nie brała udziału w postępowaniu lub w jego istotnej części postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSP 1975, nr 3, poz. 66, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, niepubl. oraz z dnia 7 października 2009 r., III CSK 35/09, niepubl.). Taka sytuacja zachodzi w szczególności wówczas,

gdy o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku nie został prawidłowo zawiadomiony pełnomocnik procesowy strony, mimo zawiadomienia samej strony i ani strona, ani jej pełnomocnik nie wzięli udziału w rozprawie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 r., III CRN 236/72, niepubl., z dnia 4 września 1996 r., III ARN 33/96, OSNP 1997, nr 6, poz. 89, z dnia 12 września 2001 r., V CKN 1535/00, niepubl., z dnia 6 marca 2002 r., III RN 12/01, niepubl., z dnia 13 maja 2005 r., IV CSK 620/04, niepubl. oraz z dnia 18 marca 2008 r., IV CSK 539/07, niepubl.).

Stwierdzenie nieważności postępowania apelacyjnego uzasadniało na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Uwzględnienie zarzutu nieważności postępowania czyniło bezprzedmiotowym rozważanie pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.